

برنامه راهبردی ورزش در انگلستان چشم اندازی برای ۲۰۲۰

آشنایی معلمان تربیت بدنی با برنامه‌های راهبردی کشورهای پیشرفته در تربیت بدنی و ورزش (قسمت چهارم)

دکتر محسن حاجی
عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان
مهندس کیومرث هاشمی
رئیس کمیته ملی المپیک

آشنایی با این گونه برنامه‌ها از سوی معلمان به جامع‌نگری و تشخیص دقیق مسئولیت‌های آن‌ها کمک می‌کند. به همین منظور سعی خواهد شد با طی چند شماره شما عزیزان را با ابعاد این برنامه آشنا کنیم.

در قسمت اول اشاره شد که سند «راهبردی ورزش در انگلستان» که مشخص‌کننده چشم‌انداز این کشور در افق ۲۰۲۰ و موسوم به Game Plan (این اصطلاح به دلیل نرساندن معنی واقعی ترجمه نشد) است. اجرای این سند نیاز به یک برنامه‌ریزی منسجم دارد که این برنامه توسط وزارت فرهنگ، رسانه و ورزش تدوین شده است. برنامه مذکور تحت عنوان «چارچوبی برای ورزش انگلیس» به چرایی‌ها و کلیات برنامه و چگونگی اجرای Game Plan می‌پردازد. آشنا شدن با هر دوی این اسناد نیاز به مطالعه مفصل دارد اما تلاش می‌شود تا خوانندگان حداقل با رئوس مطالب آن آشنا شوند. در قسمت اول با عنایت به مطالب سند Game Plan ضمن ارائه و تحلیل سخنان تونی بلر، بخش اول سخنان تساجول مپ وزیر فرهنگ، رسانه و ورزش در خصوص اهمیت تدوین این سند راهبردی در ورزش انگلستان همراه با چند تحلیل کلیدی به نگارش در آمد. در قسمت دوم بحث سند «راهبردی ورزش در انگلستان Game Plan» ادامه سخنان تساجول مپ که اشاره به نقش‌های کلیدی ورزش در ابعاد و شئون زندگی مردم داشت تشریح شد.

کلیدواژه‌ها: برنامه‌ریزی، ورزش، انگلستان، چشم‌انداز ۲۰۲۰

با توجه به گستردگی جوامع بشری، برنامه‌ریزی‌های کلان برای رفع نیازهای فردی و اجتماعی ضرورت می‌یابد. فایده این برنامه‌ها تنها منحصر به یک بعد نیست بلکه دولت‌ها در سایه سیاست‌های کلان خود از این برنامه‌های جامع برای تحقق اهداف آموزشی، تربیتی، سلامتی، رفاهی، صنعتی، کشاورزی و ... سود می‌برند. برنامه‌ریزی راهبردی در هر زمینه‌ای که باشد از یک چارچوب مشخص تبعیت می‌کند: رسالت، دورنما یا چشم‌انداز، اهداف، تحلیل وضع موجود، تدوین راهبرد یا استراتژی‌ها که در انتخاب شاخص‌های سنجش و پایش عملکرد از جمله مراحل موجود در این چارچوب به‌شمار می‌روند. یکی از این برنامه‌های جامع برنامه راهبردی ورزش است. کشور انگلیس برنامه‌ای راهبردی برای توسعه ورزش کشور خود در ابعاد قهرمانی، تربیتی و همگانی دارد. البته در کشور ما نیز تدوین این نوع برنامه‌ها به‌عنوان یک ضرورت تشخیص داده شده و در سال‌های گذشته یک برنامه راهبردی با نام «طرح جامع ورزش کشور» با همت قشر بزرگی از کارشناسان، طراحی و تدوین شد اما بنابه دلایلی اجرای آن مسکوت ماند.

داشتن چارچوبی برای ورزش، طریقی واحد برای کار با شرکاء جهت تحقق دیدگاه مشترک در ورزش است

بیانات او بیشتر به اوضاع کنونی و چشم‌انداز این کشور در افق ۲۰۲۰ ورزش انگلیس می‌پرداخت و تأکید کرد: «این گزارش «Game Plan» نقشه کلی ساختار ورزش را در اختیار ما قرار می‌دهد. هر یک از ما که در اجرا و پیاده‌سازی آن مسئولیت داریم باید به‌طور جدی به آن بپردازیم. اما همواره باید به خاطر داشته باشیم که ورزش باید نشاط‌آور باشد.»

Game Plan هرچه باشد یک سند با محتوای اطلاعاتی و نظری بوده و به‌عنوان یک سند راهبردی گویای وضع موجود، مسائل پیش‌روی و در نهایت چشم‌انداز آینده است. به‌طور خلاصه Game Plan اشاره دارد به اینکه موقعیت فعلی ما در ورزش کجاست؟ چرا ورزش این‌قدر اهمیت دارد؟ در ورزش باید به کجا برسیم؟ و در مورد توسعه فرهنگ ورزش و فعالیت بدنی، افزایش موفقیت‌های بین‌المللی، بهبود نگاه و رویکرد به رویدادهای ورزشی کلان و امکانات عمده و اصلی مورد نیاز، بهبود سازمان‌دهی و ارائه ورزش و تربیت‌بدنی در انگلستان و پیاده‌سازی است. موضوع آخر یعنی پیاده‌سازی، به علت گستردگی و ترسیم راه‌های اجرایی کردن دورنمای Game Plan خود نیاز به سند دیگری دارد. این سند «چارچوبی برای ورزش انگلستان» نام دارد. قطعاً نمی‌توان در یک مقاله به مشروح این سند پرداخت اما در این قسمت پایانی به اهم مطالب آن صرفاً برای آشنایی شما معلمان عزیز پرداخته می‌شود.

این سند دارای عناوین زیر است: مقدمه، چارچوبی برای ورزش انگلستان، چشم‌اندازی برای ۲۰۲۰ رهبری راهبردی برای ورزش، چشم‌اندازی برای ۲۰۲۰، توسعه چارچوب ورزش، تعیین اولویت برای فعالیت‌ها، تأثیرات: پیامدهای روشن برای ورزش، تأثیرات گسترده اجتماعی و فواید اقتصادی و چشم‌اندازی برای ۲۰۲۰.

پاتریک کارتر رییس سازمان ورزش انگلیس در مقدمه این سند چنین اظهار می‌کند: «تشکیلات ورزش انگلیس در طول زمان‌های گذشته با تشکیل جلسات متعدد و شنیدن سخنان تمامی ذی‌نفعان - کسانی که نقشی در هدایت و رهبری ورزش کشور دارند - و نیز شرکای کاری در بخش‌های دولتی - سلامت، آموزش و پرورش، اقتصاد و ... کار زیادی برای تهیه مقدمات این سند کرده است. در ۲۰۰۳ تشکیلات ورزش انگلیس را به‌گونه‌ای مورد بازنگری قرار دادیم تا امکان هدایت امور در قالب رهبری راهبردی فراهم شود. در ۲۰۰۴ در همین راستا و با همکاری شرکای خود تلاش‌هایی را برای یاری مردم به پرداختن، استمرار دادن و کسب موفقیت در صحنه‌های ورزشی در تمامی سطوح آغاز کردیم.

با همکاری یکدیگر به یک برنامه راهبردی، واحد و متعادل دست پیدا کردیم. عناصر هسته این برنامه شامل: ۲۰ برنامه جامع ورزشی، نه برنامه محلی (منطقه‌ای) و مستندات پایه است که ما را در تهیه این سند یاری

رساند. سندی که می‌تواند بیشترین سرمایه‌ها را به خود جلب کرده و به سرمایه‌گذاران اطمینان دهد که مسیر روشنی برای سرمایه‌گذاری وجود دارد. سند چارچوب ورزش انگلیس با همکاری ذی‌نفعان و همفکری مشاورین تنظیم شده است. این سند انعکاسی است از مهم‌ترین دغدغه‌ها و اولویت‌های پیش‌روی ورزش انگلیس. بنابراین می‌توان ادعا کرد که این سند به معنی واقعی «چارچوب» برای تمامی ورزش انگلیس است. برای تحقق این دیدگاه مشترک باید با صدای واحد بنای ورزش کشور را بسازیم. از این‌رو لازمه این کار تعهدی مشترک برای به سرانجام رساندن است.»

داشتن چارچوبی برای ورزش، طریقی واحد برای کار با شرکاء جهت تحقق دیدگاه مشترک در ورزش است. راهبردهای گذشته در دستیابی به تأثیرات ملموس و عینی شکست خوردند. از این‌رو آنچه به‌عنوان مستندات تهیه کرده بودیم به بایگانی رفت. در مقابل، سند پیش‌رو به جای تأکید بر محصول (برونداد) بر فرایند تأکید دارد. این چارچوب چشم‌اندازی را برای ورزش انگلستان تنظیم و تدوین کرده است؛ ایجاد بیشترین تحرک جسمانی و ملتی برخوردار از موفقیت‌های ورزشی در جهان. این دیدگاهی است که برای ورزش در هر شکلی تسری پیدا می‌کند و تمامی رشته‌های ورزشی می‌توانند از آن برخوردار شوند.

در این سند منظور از ورزش چنین است: «منظور از ورزش اشاره به تمامی اشکال فعالیت‌های جسمانی و حرکتی است که مردم از طریق مشارکت سازمان‌یافته و یا پراکنده، با هدف دستیابی به آمادگی جسمانی و حرکتی، بهبود وضعیت روانی، شکل دادن به روابط اجتماعی و یا کسب نتایج در مسابقات در کلیه سطوح به آن می‌پردازند.»

باید تأکید کرد که ریشه شکل‌گیری این سند به انتشار «Game Plan» در ۲۰۰۲ باز می‌گردد. این سند یک راهبرد برای پیاده‌سازی اهداف فعالیت‌های جسمانی و ورزش در دولت است. Game Plan در حکم لیستی از اقدامات از پیش تنظیم شده است. اجرای این اقدامات در نهایت ما را به رشد مشارکت آحاد مردم در ورزش، زمینه‌سازی برای کسب موفقیت بیشتر در سطح بین‌المللی و در نهایت ایجاد و یا بهبود ساختارهای لازم برای استقرار مؤثر اهداف است.

شرایط موفقیت در پیاده‌سازی عبارت است از:

● وجود نگاه مدرنیته در ورزش انگلیس، زمینه ایجاد یک رهبری راهبردی را فراهم ساخته است: شفافیت در مقاصد، تعهد در تقویت و به‌سازی اداری، و ...؛

وجود نه برنامه محلی (استانی) با تأکید بر ویژگی‌های محلی و مشخص کردن نقش هر یک از نهادهای محلی در اجرای اهداف برنامه؛

● وجود تعهد پایدار دولت از طریق اجرای Game Plan

به‌عنوان تجلی تحقق سیاست‌ها، هدایت ورزش و گذران اوقات فراغت با تأکید بر فعالیت‌های جسمانی از طریق همکاری درون‌بخشی در دولت‌های محلی (استانداری‌ها) و سایر نهادهای سوسیالیست ورزش انگلیس؛

- وجود یک جهت‌گیری روشن با تأکید بر حمایت از مشارکت، استمرار و کسب موفقیت‌های ورزشی مردم در تمامی سطوح و با رعایت اولویت‌های سند؛
- تعهد به نوآوری مبتنی بر تحلیل‌های اخیر از آنچه دنیای امروز بهترین اقدام در زمینه ورزش می‌داند. در راستای تحقق اهداف سند، سازمان ورزش انگلیس اخیراً مبلغی حدود ۱۰۰ میلیون پوند طی ۱۸ ماه صرف بهترین اقدامات کرده است؛

- مدل جدید و اجرایی تشکیلات ورزش انگلیس، ضمن کاهش ۷۵ برنامه موجود، آن‌ها را در دو ردیف اعتبار مالی گنجانده است. ردیف اعتباری (سناری) با برنامه اولویت‌دار با همکاری شرکاء و ردیف (استانی) اعتباری با نه برنامه محلی در زمینه ورزش؛

توسعه چارچوب ورزش

سند چارچوب با بهره‌گیری از تجزیه و تحلیل واقعیت‌ها و بنیادهای رقمی در ورزش (منظور داده‌های آماری و غیرآماري است)، یافته‌های پژوهشی و طرح‌های ارزشیابی - که در مجموع به دنبال یافتن بهترین اقدامات و کارهای مؤثر در ترغیب مردم به فعالیت‌های جسمانی و کسب موفقیت‌های ملی در عرصه ورزش هستند - تنظیم و تدوین شده است. سازمان ورزش انگلیس با همکاری مراکز پژوهشی اقدام به تهیه و اجرای طرح‌های تحقیقاتی پیرامون زیرساخت‌های این سند کرد. سرفصل‌های پژوهشی عبارت بودند از: مشارکت ورزشی، تندرستی و فعالیت جسمانی، اثرات اقتصادی و داوطلبین در ورزش.

از ۲۰۰۴، ورزش انگلیس با همکاری بدنه دولتی ورزش (وزارت فرهنگ، رسانه و ورزش) در قالب یک رویکرد مشترک اقدام به برنامه‌ریزی ملی برای ورزش کرد، یک صدا، یک نگاه و یک چارچوب. همان‌طور که در Game Plan پیشنهاد شده، ۲۰ اولویت ورزشی مورد شناسایی قرار گرفت. پس از این اقدام، برنامه عملیاتی که گویای وظایف، سهم و نقش هر استان (مناطق و محلات) در اجرای اولویت‌های سند است، تهیه شد.

سهم ورزش در فعالیت‌های جسمانی چیست؟

تجزیه و تحلیل Game Plan براساس تحقق مشارکت مردم در ورزش و فعالیت‌هایی همچون فعالیت‌های جسمانی غیرورزشی بود. سطح شدت و مدت این فعالیت‌ها برای کسب سلامتی می‌بایست ۳۰ دقیقه با شدت متوسط در پنج بار در یک هفته باشد (منظور

از شدت متوسط آن، نوع فعالیتی است که فرد در آن احساس گرمی، نشاط و لذت کرده و تنفس او از حد استراحت بیشتر باشد).

شواهد نشان می‌دهد که ۳۰٪ مردم از نظر جسمانی فعال هستند، یعنی در حد همان معیار دولت برای فعال بودن، ۳۰ دقیقه با شدت متوسط در پنج بار در یک هفته.

به‌جز مشاغل، ۲۲ درصد به هدف موردنظر از طریق ورزش رسیده‌اند، ۳۶ درصد از طریق قدم زدن و ۴۲ درصد از طریق کارهای منزل و باغبانی.

نشانه‌های ورزش چیست؟

به‌طور خلاصه، چالش پیش روی Game Plan در ورزش افزایش نرخ عناوین و شاخص‌های مشارکت ورزشی و افزایش مدت و شدت مشارکت ورزشی به‌منظور تحقق سبک زندگی فعال است؛ فعالیت جسمانی با ورزش بایستی ۳۰ دقیقه در یک روز با شدت ملائم باشد.

سازمان ورزش انگلیس اعلام کرد: «چنانچه خواستار دستیابی به تغییرات فرهنگی به نفع افزایش نرخ مشارکت ورزشی باشیم باید مناظره‌ای را مدنظر قرار دهیم که به‌منظور تحلیل و تعریف روندها و روال‌ها و حل مسائل پیرامون آن باشد.» به‌طور خلاصه ما نیاز به مورد خطاب قرار دادن این پرسش هستیم. چه چیزی مشارکت در ورزش را به پیش میراند؟

تجزیه و تحلیل: به پیش راندن و رونق‌بخشی به مشارکت در فعالیت جسمانی و ورزشی.

خلاصه

انتشار Game Plan (برنامه بازی‌ها) در پایان سال ۲۰۰۲ همچون صاعقه‌ای بوده است ... و این یک هشدار است.

دو انتخاب پیش روی ورزش بود. ورزش می‌توانست راه ساده‌تری را انتخاب کند، بدین معنی که اهداف ورزش را به‌عنوان یک چیز غیرواقعی مورد انتقاد قرار داده و این روند را با کمی تغییر تداوم دهد (منظور از اهداف، اهداف جسمانی، حرکتی، عاطفی و ... است)، یا در بهترین شکل خود ورزش را به‌عنوان یک چیز بی‌اهمیت تلقی کرده آن را به کناری گذارد. اما ورزش انتخاب (دوم) دشوارتر را برگزید. بدین معنی که اهداف را با آغوش باز پذیرفته و از آن‌ها به‌عنوان سکوی برای جهش به سوی توسعه راه‌های جدید کار و فعالیت و تمرکز بر موضوعات جدید، بهره برد. این همان چشم‌انداز روشن و امکانی برای بازنگری و توانمندسازی و محکم کردن چارچوب جدید برای آینده است. اکنون باور و ایمان حقیقی در بین مسئولین وجود دارد که این امکان را به بخش‌های ورزشی می‌دهد تا با همکاری یکدیگر بتوانند فرهنگ فعالیت‌های جسمانی را در کشور نهادینه سازند.

شواهد نشان می‌دهد که ۳۰٪ مردم از نظر جسمانی فعال هستند، یعنی در حد همان معیار دولت برای فعال بودن، ۳۰ دقیقه با شدت متوسط در پنج بار در یک هفته

منابع

۱. وزارت فرهنگ، رسانه و ورزش انگلیس (۲۰۰۲). گیم پلن «راهبردی برای پیاده‌سازی اهداف فعالیت‌های جسمانی و ورزش دولت انگلیس». ترجمه محسن حلاجی و همکاران.
۲. سازمان ورزش انگلستان (۲۰۰۴). چارچوبی برای ورزش انگلستان: «چشم‌اندازی برای ۲۰۲۰». ترجمه محسن حلاجی.
3. Ministry of Culture, Media and Sport England (2002). Game Plan: "Strategy for Delivering Government's Sport and Physical Activity Objectives"
4. Sport England. (2004). The framework for Sport in England. Making England an active and successful sporting nation: "A Vision for 2020. Spotr England."